

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Τὰ παιδικὰ χρόνια τοῦ μεγάλου τεχνοκρίτου. Ἡ καταπληκτικὴ μελέτη του. Ἐνα σοφὸ παιδί. Πῶς ἔκανε τὸν καθηγητὴ σταῦς συμμαθητὰς του. Οἱ πρώτοι του θριαμβοί. Ὅπου ἡ θεωρίαι του προκαλοῦν θυροῦδεις συζητήσεις, κλπ. κλπ.

Ὁ Ἰππόλυτος Ταῖν, ὁ μέγας Γάλλος ἱστορικός καὶ τεχνοκρίτης, γεννήθηκε τὸν Ἀπρίλι τοῦ 1828 στὸ Βουαζιέ, μιά κομὸ-πολι τῶν Ἀρδεννῶν, κοντὰ στὰ Γαλλογερμανικὰ σύνορα. Ὁ πατέρας του δικηγόρος, ἄνθρωπος πολλὴ μορφωμένος, τὸν δίδασκε καὶ στὸ σπίτι του, συμπληρώνοντας τὴ διδασκαλία τοῦ σχολείου, ἔκτος ἀπὸ τ' ἄλλα καὶ λατινικά, κ' ἔτσι ὁ μικρὸς Ἰππόλυτος εἶχε σὲ ἡλικία ἔνδεκα χρόνων τέτοια πολυμάθεια καὶ τέτοια σοβαρότητα χαρακτήρος, ὥστε κάποτε ποῦ ἀρρώστησε ὁ δάσκαλός του, ὁ Ταῖν τὸν ἀντικατέστησε γιὰ λίγες μέρες καὶ δίδασκε αὐτὸς τοὺς συμμαθητὰς του!...

Ἐνῶστε ἀπὸ ἓνα χρόνο, ὁ πατέρας τοῦ Ταῖν πέθανε καὶ τότε ἡ χίρα μητέρα του, μὲ τὰ λίγα χρήματα ποῦ τῆς ἄφηκε ὁ σύζυγός της, ἐπῆρε τὰ δύο κοριττὰ της καὶ τὸ μοναχογιὸ τῆς καὶ πῆγε κ' ἐγκαταστάθηκε στὸ Παρίσι.

Ὁ Ταῖν λάτρευε τὴ μητέρα του. «Εἶνε, ἔλεγε γι' αὐτὴν, ἡ μοναδικὴ φίλη μου, κ' ἔχει τὴν πρώτη θέσι στὴν καρδιά μου». Ἄξιζε ὅμως ἡ μητέρα του μιά τέτοια ἀγάπη! Ἦταν γεμάτη τρυφερότητα καὶ ἀφοσίωσι γιὰ τὰ παιδιὰ της, καὶ πρό πάντων γιὰ τὸ γιὸ τῆς, πρὸς τὸν ὁποῖον ἔτρεφε μιά ἐξαιρετικὴ ἀδυναμία. «Ποτέ, ἔγραφε ὁ Ταῖν γιὰ τὴ μητέρα του, γυναῖκα δὲν ὑπῆρξε μητέρα τόσο θαθεῖα καὶ τόσο τέλεια...»

Ἡ ἐργατικότης τοῦ Ταῖν, ποῦ εἶχε μείνει παρρημιώδης καὶ ποῦ διατηρήθηκε ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του, φανερώθηκε ἀπὸ τὰ πρῶτα νεανικά του χρόνια ἀκόμα. Δὲν ἦταν μονάχα ἐρνατικότητας, ἀλλὰ εἶχε καὶ μοναδικὴ τάξι στὴν ἐργασία του. Ἀπὸ ἡλικίας 14 χρόνων, εἶχε καταρτίσει ἓνα πρόγραμμα γιὰ τὴ χρησιμοποίησι τῶν ἡμερῶν του, τὸ ὁποῖον ἐτηροῦσε αὐστηρότατα. Εἰκοσιλεπτὰ ὄλο κ' ὄλο ἐξουραζόταν καὶ ἔπαιζε ὅταν γύριζε τὸ βράδυ ἀπὸ τὸ σχολεῖο στὸ σπίτι, καὶ μιά ὥρα ἔπαιζε πιάνο, μετὰ τὸ φαγητό. Ὁλος ὁ ἄλλος καιρὸς του, ἦταν ἀφιερωμένος στὴ μελέτη. Μελετοῦσε ὄχι μονάχα τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου, ἀλλὰ καὶ διάφορα ἄλλα πράγματα, ἱστορία, φιλοσοφία, ξένες γλώσσες, γιὰ ν' αὐξάνη τὴν μόρφωσι του. Κάθε χρόνο, τὴν ἐποχὴ τῶν ἐξετάσεων, κουραζόταν τόσο πολὺ ἀπὸ τὸ διάβασμα, ὥστε τοῦ βάζαν βδέλλες στὸ κεφάλι, ἀπὸ φόβος μὴ πάθῃ καμμιά ἐγκεφαλικὴ συμφορὰ. Μὰ ὄλοι αὐτοὶ οἱ κόποι του ἔφερναν καὶ τοὺς καρπούς των. Ὁ Ταῖν ἔπαιρνε πάντα ὄλα τὰ βραβεῖα σὲ ὄλα τὰ μαθήματα, καὶ ἡ πολυμάθειά του ἔκανε τέτοια κατὰπληξι, ὥστε τὸν συνέχισαν ἐντέλως ἰδιαιτέρως, μὲ σεβὰς καὶ θαυμασμό, οἱ καθηγηταὶ του.

Στὴν «Ἐκὸλ Νορμάλ», τὸ περιφημότερο διδασκαλεῖο τῆς Γαλλίας, ὅταν μῆκε ὁ Ταῖν, κατέπληξε ἀπὸ τῆς πρώτης μέρες καὶ τοὺς συμμαθητὰς του καὶ τοὺς καθηγητὰς του. Ὅχι πῶς ἐπέδωκε νὰ δεῖξη τὴν ὑπεροχή του. Κάθε ἄλλο, μάλιστα... Ἦταν εὐγενικός, μετριόφρων, γλυκομίλητος. Ἀλλὰ ὁ χαρακτήρας καὶ ἡ μόρφωσι του εἶχαν τέτοια ἐπιβολή, ὥστε ὄλοι ἐνοιωθῶσαν τὴν ὑπεροχή του. Καθηγηταὶ καὶ μαθηταὶ ἐνοιωθῶσαν ὅτι στὸν ἀσθενικό αὐτὸν νέο, τὸν μάλλον χαμηλοῦ ἀναστήματος, μὲ τὰ ἐλαφρῶς ἀλλοθίωρα μάτια καὶ μὲ τὰ χοντρά μυωπικὰ γυαλιά, ὑπῆρχε κάτι τὸ ἐντέλως ἰδιαιτέρο, τὸ μοναδικό: ἡ μεγαλοφυΐα!

Ἐνῶ ὄλοι οἱ συμμαθηταὶ του ἦταν κοντὰ σ' αὐτὸν ἀγράμματοι. Ὡστόσο, ὁ νεαρὸς Ταῖν ἐργαζόταν σκληρὰ, «σάν νὰ ἐπρόκειτο—ὅπως γράφει σχετικῶς ἓνας συσπουδαστὴς του—νὰ μάθῃ τὰ πάντα ἀπ' τὴν ἀρχή». Δούλευε σκληρὰ, μοιλονότι εἶχε μιά ἐξαιρετικὴ ἐντιλήψι. Μέσα σὲ 15 μέρες μπορούσε νὰ περάσῃ τὰ μαθήματα δλόκληρης τριμηνιας, χωρὶς νὰ παραμελήσῃ κανένα, καὶ ὄχι μόνο αὐτό, ἀλλὰ καὶ νὰ δίνει συγχρόνως

προγράμματα μελετῶν καὶ ἰδέες στοὺς συμμαθητὰς του, ποῦ «τὸν ἐξοφύλλιζαν», δίχως ποτέ νὰ ἐξαντλήσουν τὴν ὑπομονή του.

Ὁ κύκλος τῶν μελετῶν του ἦταν ἀφάνταστος. Στὸν ἀδελφικό φίλο του Πρεβὸ Παρντόλ, ἔγραφε τὸν Μάρτιο τοῦ 1849: «Τί μελετῶ αὐτὴ τὴ στιγμὴ; Λογάριασε πρῶτα τὰ μαθήματα τοῦ ἐπισήμου» προγράμματος τῆς «Ἐκὸλ Νορμάλ»: Ἀρχαῖα ἑλληνικά, εἰλοσοφία, ἱστορία, λατινικά, γαλλικά. Ἐνῶστε τὴν προετοιμασία γιὰ τὴ πτυχίον μὲ τοὺς τριάντα ἡ σαράντα δύσκολους συγγραφεῖς, ποῦ θὰ ὑπογραθῶ νὰ ἐρμηνεύσω στις ἐξετάσεις. Ἐλθος, μαζί μὲ ὄλα, βάλει καὶ τῆς ἰδιαιτέρες μου μελέτες, τῆς ἱστορικές, τῆς φιλοσοφικές καὶ τῆς φιλολογικές. Ὅλα αὐτὰ προχωροῦν παραλλήλως καὶ ἔχω ἀκόμα ἓνα πλῆθος προσωπικές ἐργασίες.»

Ἀλλὰ δὲν ἦσαν μόνον αὐτὰ. Συγχρόνως μὲ τὸν Ἀριστοτέλη, μὲ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, μὲ τοὺς Σχολαστικούς (φιλοσόφους) τοῦ Μεσαίωνος, ποῦ δὲν τοὺς μελετοῦσε μονάχα, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀέλυσε, τοὺς συνέπτυσσε, τοὺς ἐρμήνευε μὲ δικό του ἴδιον τρόπο, τελειοποιῶσε τ' ἀγγλικά του καὶ ἀρχίζε νὰ μαθαίη γερμανικά. Ἦθελε νὰ μελετήσῃ τὸν μεγάλο Γερμανὸ φιλόσοφο Ἐγελ στο πρωτότυπο. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐξουραζόταν ἀκόμα, δούλευε. Οἱ συμμαθηταὶ του, στὰ διαλείμματα, ἐνοιωθῶσαν τὸ ἐρευνητικό του βλέμμα καρφωμένο ἀπάνω τους. Μελετοῦσε τὸν χαρακτήρα τους, τὸν τρόπο τῆς σκέψῆς των, τοὺς ψυχολογούς. Συγχρόνως, ὅταν τοῦ ἐπίσσευε καιρὸς, ἐπαινε ἀτελείωτες φιλοσοφικές συζητήσεις μὲ τοὺς καθηγητὰς τῆς φιλοσοφίας, καὶ θεολογικές μὲ τὸν ἱερέα τῆς σχολῆς. Καὶ σάν νὰ μὴν ἔφταναν ὄλα αὐτὰ, καταγινόταν μὲ τὴ μουσική. Ἐπαιζε θαυμάσιο πιάνο καὶ κάθε Κυριακὴ πρῶτὴ καλοῦσε δύο φίλους του στὸ σπίτι του ποῦ ἔπαιζαν ὁ ἓνας βιολι καὶ ὁ ἄλλος θιολοντσέλο, καὶ ἔκαναν μαζί χαριτωμένες μικρές συναυλίες.

Ὁ φιλόσοφος Βασερό, διευθυντής τῆς «Ἐκὸλ Νορμάλ», ἔγραφε ἐκείνη τὴν ἐποχὴ σὲ μίαν ἐκθεσί του γιὰ τὸν Ταῖν: «Εἶνε ὁ πρῶτος ἐργατικός, ὁ καλύτερος μαθητὴς ποῦ συνήνησα σ' ὄλο τὸ καθηγητικό στάδιό μου. Ἐχει μὲρφοσι καταπληκτικὴ γιὰ τὴν ἡλικία του καὶ δῖφα γιὰ μάθει ποῦ ὁμοία τὸν δὲν ἔχω ἴδι ποτέ ὄς τώρα. Τὸ ἐμβλημα τοῦ Σπινόζα: «Ζῶ γιὰ νὰ σκέπτομαι» θὰ εἶνε δίχως ἄλλο καὶ τὸ δικό του. Ὁ μαθητὴς αὐτὸς ὑπερέχει κατὰ πολὺ ὄλων τῶν συμμαθητῶν του σὲ ὄλα τὰ μαθήματα, σὲ ὄλους τοὺς διαγωνισμούς, σὲ ὄλες τῆς ἐξετάσεις...»

***

Εἶκοσι δύο μόλις χρόνων, τὸν Αὐγουστο τοῦ 1851, ὁ Ταῖν, ὑπέβαλε μαζί μὲ δύο ἄλλους φίλους του, ἀποφοίτους τῆς «Ἐκὸλ Νορμάλ», ὑποψηφιότητα γιὰ τὴν ὑψηλοῖα τῆς φιλοσοφίας σὸ Πανεπιστήμιο. Ἦταν ἀσυαγωνιστος καὶ ἡ ἐξεταστικὴ ἐπιτροπή, μὲ κίνδυνο νὰ ἐκτεθῇ, ἔπρεπε νὰ τὸν διωρίσῃ ὑψηλότη. Ὡστόσο, δὲν τὸν διώρισε. Ὁ πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς, καθηγητὴς τῆς εἰλοσοφίας Κουζέν, ποῦ θρισκόταν τότε σὲ ὄλες τῆς δόξες του, τὸν ἀπέρριψε γιὰτὶ ὁ Ταῖν δὲν συμμεριζόταν τῆς ἰδέες του, ἐπίσημες ἰδέες τοῦ Πανεπιστημίου. Ἦταν ὑλιστής, ἐνῶ ὁ Κουζέν ἦταν ἰδεαλιστής. «Πρέπει, εἶχε πῆ ὁ Κουζέν, ἢ νὰ δεχτομὲ πρῶτο τὸν Ταῖν ἢ νὰ τὸν ἀπορρίψουμε. Μὰ νὰ τὸν δεχτομὲ πρῶτο, θὰ ἦταν σκάνδαλο».

Ἡ ἀπατυχία αὐτὴ δὲν ἀποθάρρυνε καθόλου τὸν Ταῖν. Μετὰ ἓνα χρόνο, διωρίστηκε καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας σὸ Γυμνάσιο τοῦ Νεβέρ, κοντὰ σὸ Παρίσι. Ἀλλὰ καὶ κεί, λόγω τῆς ἀ-

νεαρτησίας τῶν ιδεῶν του, δὲν μπόρεσε νὰ μείνῃ καρὸ. Τὸ 1852, ὅταν πραξικοπηματικά κηρύχθηκε πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας ὁ Ναπολέων, (ὁ ὅποιος κατόπιν ἔγινε αὐτοκράτωρ), τὸ ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας ἔστειλε στοὺς καθηγητὰς τῶν Γυμνασίων, γιὰ νὰ τὴν υπογράψουν, μιά δήλωσι ἀφοσιώσεως καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸ νέο καθεστῶς. Ὁ Ταιν ἀνήγγηκε κατηγορηματικά νὰ υπογράψῃ τὴν ταπεινωτικὴ αὐτὴ δήλωσι. Μετὰ 10 μέρες κιόλας τοῦ ἐκιοποιοῦτο μεταθεσὶ σὲ ἄλλο Γυμνάσιον, στὸ Πουατιέ. Ἄλλὰ καὶ κεῖ δὲν ἔμεινε καιρὸ. Ἔνας μαθητὴς του, πού ἀνήκε σὲ ἀριστοκρατικὴ οἰκογένεια, τὸν κατηγόρησε στοὺς γονεῖς του ὡς ἐπαναστάτῃ καὶ εἶπε ὅτι μιλῶντας γιὰ τὸν Δαντῶν, τὸν εἶχεν ἐκθειάσει. Οἱ γονεῖς ἀνέφεραν τὸ γεγονός στὸ ὑπουργεῖο καὶ τὸ ὑπουργεῖο, πού ζητοῦσε ἀφορμὴ γιὰ νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν, τοῦ κοινοποίησε, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς θὰ παρητεῖτο, νέα μεταθεσὶ στὴ Μπεζανσόν. Τῆ φορὰ αὐτὴ τὸ ποτήρι ξεχειλίει. Ὁ Ταιν ζήτησε μιά μεγάλη ἀδεία πού τοῦ παραχωρήθηκε προθύμως. Ἦταν ἕνας εὐόχημος τρόπος γιὰ νὰ παραιτηθῇ...

Ἀπαλλαγμένος ἀπὸ τὰ καθηγητικὰ του καθήκοντα καὶ ὑποχρεωμένος νὰ ἐργασθῇ γιὰ τὴν ζήση, ἄρχισε ὁ Ταιν νὰ γράφῃ τὰ βιβλία καὶ τίς μελέτες του, πού πολὺ γρήγορα καὶ σὲ νεαρῶτατῃ ἡλικίᾳ, τὸν ἔκαναν ἕναν ἀπ' τοὺς πῖο φημισμένους συγγραφεῖς τῆς Γαλλίας. Τὸ 1855, ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία ἐβράβευσε ἕνα ἔργο του γιὰ τὸν Ρωμαῖο ἱστορικὸ Τίτο Λίβιον. Ἡ βράβεισι συνοδευόταν ἀπ' τὴν πῖο ἐγκωμιστικὴ κρίσι.

Ἡ περίοδος τῆς μεγάλης γονιμότητος τοῦ Ταιν ἄρχισε. Τὰ μεγαλειότερα περιοδικὰ κ' ἡ σπουδαιότερες ἐφημερίδες τοῦ ζητοῦσαν συνεργασίαν. Τὸ ὄρασιό του ὕψος ἐγοῦτευε ὀδύλους τοὺς ἀναγνώστας του καὶ ἡ πολυμάθειά του κατέπλησε καὶ τοὺς πῖο σοφοὺς. Εἴκοσι πέντε μόλις χρόνων εἶχε κιόλας συλλάβει τίς κυριώτερες φιλοσοφικὰς καὶ τεχνολογικὰς τοῦ ιδέας καὶ δὲν ἦταν οὐτὲ τριάντα χρόνων, ὅταν τὸ ἔπεισε τὸν πρῶτο τὸμο τῆς μνημεῖουδου, τετράτομῃ του «Ἱστορίας τῆς Ἀγγλικῆς Φιλολογίας». Γιὰ νὰ πλουτίσῃ καὶ νὰ ἐνιαχῇ τίς θεωρίεις του, πού τίς στήριζε στίς φυσικὰς ἐπιστήμεις, παρακολούθησε στὸ Πανεπιστήμιον καὶ στίς κλινικὰς μαθήματα ἱατρικῆς, ἀνατομίας, φυσιολογίας. Τὸ κύρος του δὲν τολμοῦσε κανεὶς νὰ τὸ ἀμφισβήτησῃ. Τὸ 1864 ὑπέβαλε ἕνα ἔργο του στὴν Ἀκαδημία γιὰ κάποιο βραβεῖο. Στὸ ἔργο αὐτὸ, ἀνέπτυσε ὁ Ταιν τολμυρότατες γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνῃ θεωρίεις. Οἱ ἀκαδημαϊκοὶ χωρίστηκαν σὲ δύο μερίδας. Ἡ μιά μερίδα, μὲ τὸν Σαιντ-Μπέθ, τὸν διάσημο κριτικὸ, ἐπὶ κεφαλῆς, ὑπερασπιζόταν φανατικὰ τὸν Ταιν, καὶ ἡ ἄλλη τὸν πολεμοῦσε λυσσαλέα. Τέλος, μετὰ τρεῖς θεμελλώδεις συνεδριάσεις, ἡ Ἀκαδημία ἐξέδωκε τὴν ἐξῆς ἀπόφασιν, μοναδικὴν στὰ χρονικά τῆς: «Δεδομένου ὅτι τὸ βραβεῖο δὲν εἶνε δυνατόν ν' ἀπονεμηθῇ στὸν κ. Ταιν, δὲν μπορεῖ ν' ἀπονεμηθῇ σὲ κανέναν ἄλλον...»

Ἡ ἀπόφασιν αὐτὴ ἦταν τιμητικώτερη ἀπὸ κάθε βραβεῖο. Τὸ ὄνομα τοῦ Ταιν καθιερωνόταν ὀριστικά, ἡ δόξα του θεμελιωνόταν ἀκλόνητη. Καὶ ἔμεινε ἔτσι ἀκλόνητη, ὡς τὸ 1892, τὸ ἔτος ὅπου πέθανε, καὶ μένει ὡς σήμερα ἀκόμα...

Ὁ Ταιν θεωρεῖται ἕνας ἀπὸ τοὺς δυο-τρεῖς μεγαλειότερους ἱστορικοὺς τῆς Γαλλίας, ἐφάμιλλος τοῦ Ρενάν καὶ τοῦ Μισλέ...

ΣΟΦΑ ΛΟΓΙΑ

—Ὁ ἐρασιτέχνης παίρνει τὸ σκοτεινὸ γιὰ θαθὺ, τὸ ἀγριο γιὰ ἰσχυρὸ, τὸ ἀόριστο γιὰ ἀπέραντο, τὸ παράλογο γιὰ ὑπερούσιο.

Σ Ἰ λ λ ε ρ

—Τὰ κοράκια πετοῦν κατὰ ἀμῆνην, ὁ ἀετὸς πετᾷ μόνος. Στὸν ταπεινὸν χρειάζεται: τὸ πλῆθος, στὸν ἀνώτερο ἄνθρωπο ἡ μόνωσις.

Ρ ο ὕ κ ε ρ

—Ἡ ἀγάπη πού δὲν ἀπορρεῖ ἀπὸ θαθεῖα ἐκτίμησι, γρήγορα σβύνει.

Β Ὑ ρ ω ν

—Ἡ ἀληθινὴ εὐγένεια εἶνε σάν τὸ καθαρὸ χρυσάφι, πού δὲν σκουριάζει ποτέ.

Ο ὕ γ κ ὡ

**ΓΙΑ ΝΑ ΜΑΝΘΑΝΕΤΕ
ΚΑΙ ΝΑ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΕΤΕ**

—Ἡ θαυτοῦτερη τρῶπα μέσα στὴ γῆ εἶνε ἕνα ἀνθρακωρυχεῖο στὸ Τσεμεράκ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

—Ἐχεῖ θάθος 1650 μέτρα.

—Τὰ χρυσορυχεῖα τοῦ Τράνσβααλ ἔχουν θάθος 1200—1500 μέτρα.

—Ἐνας Ἄγγλος ἱεροκῆρυξ πρὸ ἡμερῶν, ἂν κ' ἐτοιμοθάνατος, σηκώθηκε ἀπὸ τὸ κρεβάτι του κ' ἐπήγε στὴν ἐκκλησίαν γιὰ ν' ἀποκαρτετῆσῃ τοὺς πιστοὺς.

—«Φεύγω γιὰ τὸ μακρυνὸ ταξιδι, τοὺς εἶπε ἀπὸ τὸν ἀμθωνα. Σήμερα-ἄβριο, πεθαῖνον, ἔχετε γειά.»

—Κι' ὅταν ἐγόρσιε στὸ σπῖτι του ἐπέθανε πράγματι ἐντὸς τῆς ἡμέρας.

—Μεταξὺ τῶν δῶρων πού ἀνταλλάσσουν οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄνναμ, εἶνε καὶ...ζέρετρα!...

—Γιατὶ ὄχι; Μήπως δὲν χρειάζονται κ' αὐτὰ;

—Ὁ ἐφημέριος τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μάρκου στὴ Νέα Ὑόρκη εἰσήγαγε τὸ χορὸ στὴν ἐκκλησίαν του.

—Ὁ γορῆς, εἶπε δικαιολογούμενος, θὰ προσθέσῃ στὴ λειτουργίαν καινώριον θέλημα καὶ θὰ προσελκύσῃ τοὺς πιστοὺς. Τὸ λέγει ἄλλωστε καὶ ὁ ψαλμὸς «Αἰνεσάτω τὸν Κύριον ἐν χοροῖς καὶ ὀργανοῖς».

—Καί, ἐφαρμόζων τὰς ἀρχὰς του, σὲ μιά ἐορτῇ ἔβαλε στὴ λειτουργίαν ἕνα μπαλέττο ἀπὸ ἀστροφορεμένα κορίτσια κ' ἐγόρσειαν.

—Ἐνας Ἰταλὸς «καθηγητῆς» ἔκαμε μελέτες γιὰ τὸ γέλιο τοῦ ἀνθρώπου κ' ἔβγαλε τὰ ἐξῆς συμπεράσματα:

—«Τὸ γέλιο—γράφει σχετικῶς—πῖο καλὰ κ' ἀπ' τὸ γράψιμο, δείχνει τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνθρώπου. Ἐλεῖ νὰ σοῦ πῶ τί εἶδους ἀνθρώπου εἶσαι...»

—Καὶ συνεχίζοντας, προσθέτει: «Τὸ καλύτερο γέλιο εἶν' ἐκεῖνο πού λές πὼς ἀναβρῶζει ἀπὸ τὴν καρδίαν: «Χά! χά! χά!» Ἄμ' ἀκούτε τέτοιο γέλιο, μὴ φοβάστε: Ὁ ἀνθρώπος πού γελᾷ ἔτσι, εἶνε εὐθύς, τίμιος, εἰλικρινῆς, Ἀπειναντίας δυσπιστεῖτε σ' ἐκείνους πού ὅταν γελοῦν κάνουν: «Χέ! χέ! χέ!» Εἶνε δύστροποι καὶ γρουσουζήδες.

Χειρότεροι ἀκόμα εἶνε ὅσοι ὅταν γελοῦν κάνουν: «Χί! χί! χί!» Αὐτοὶ εἶνε ἄστατοι, δόλιοι, ἀχαρακτῆριστοι. Ὅσοι ὅταν γελοῦν κάνουν: «Χό! χό! χό!» εἶνε γενναῖοι καὶ ἀνωχτόκαρδοι. Μὴν τοὺς φοβάστε. Ἀλλὰ νὰ φοβάστε τοὺς ἀνθρώπους πού ὅταν γελοῦν κάνουν: «Χού! χού! χού!» Ὅσοι γελοῦν ἔτσι εἶνε οἱ χειρότεροι τῶν ἀνθρώπων». Τὸ νοῦ σας λοιπόν!

—Δυὸ Ἀμερικανοὶ σύζυγοι, ὁ κ. καὶ ἡ κ. Μπόουμαν, ὑποχρεώθηκαν ἀνεσπῶτως διὰ συμβολαίου νὰ μὴν ἀλλάξουν λέξι ἐπὶ ἐννέα χρόνια.

—Ἐτήρησαν πράγματι κ' οἱ δυὸ τοὺς ὅρους τοῦ συμβολαίου, γιὰτὶ ἐπὶ ἐννέα χρόνια δὲν εἶπε λέξι ὁ ἕνας στὸν ἄλλο. Ὁ,τι συνεννόησι εἶχαν νὰ κάμουν μέσα στὸ σπῖτι, τὴν ἔκαναν μὲ γενεῖματα. Ἐπεινον δὲ τόσο εὐχαραστημένοι καὶ τελευταίως ἀνανῆσαν τὸ συμβολαῖόν τους γιὰ ἄλλα ἐννέα χρόνια.

—Ἀπὸ περῶματα πού ἔγιναν πρὸς καταμέτρησην τῆς ταχύτητος τῶν διαφόρων πτηνῶν, ἐβγήκε τὸ ἐξῆς ἀποτέλεσμα:

—Τὸ ἐρτάκι πετᾷ μὲ ταχύτητα 17 μέτρων τὸ δευτερόλεπτο, ἦτοι 61 χιλιομέτρων τὴν ὥρα, ἡ ταξιδιωτικὴ περιστέρᾳ μὲ ταχύτητα 100 χιλιομέτρων τὴν ὥρα, ὁ ἀετὸς μὲ 112 χιλ., ἡ χελιδὼν μὲ 241 χιλιομέτρων καὶ τὸ πετροχελίδονο μὲ ταχύτητα 316 χιλιομέτρων τὴν ὥρα.

—Ὁ διαπρεπὴς καθηγητῆς τῆς ἱατρικῆς στὸ Λονδίνο Ὀλντ-σφιλδ, ὑπεριμαχος τῆς φυτοφαγίας, κατεδικάσε τὸ κρέας γενικά, ἀλλ' ἰδίως τὸ κρέας τοῦ προβάτου.

—«Γιὰ νὰ πεσθῆτε, εἶπε, πὼς τὸ προβατίσιον καὶ ἀνίσιο κρέας εἶνε τροφὴ ἀπαισία, κυττάχτε τοὺς θουλευτὰς μας, πού τοὺς ἀρέσουν ἡ κυπολέττες, τί κοιμισμένο ὕφος ἔχουν!»...

Ο ΣΥΛΛΕΚΤΗΣ

ΕΡΓΑ ΜΕΓΑΛΩΝ ΣΩΓΡΑΦΩΝ

Ἡ ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΑΝΘΡΩΠΟΥ

(Πινᾶς τοῦ Ραφαήλ)